

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 93-1915)

Originalt emne

Kommunehospitalet

Kommunens Laan

Laan

Sygehuse

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 3. juni 1915](#)
- 2) [Byrådsmødet den 8. juli 1915](#)
- 3) [Byrådsmødet den 2. september 1915](#)
- 4) [Byrådsmødet den 13. september 1915](#)
- 5) [Byrådsmødet den 14. oktober 1915](#)
- 6) [Byrådsmødet den 11. november 1915](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 3. juni 1915 - side 3

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 93-1915)

Cirkulære af 11. Maj fra Indenrigsministeriet angaaende Lov Nr. 65 af 12. Marts 1915 om "Den midlertidige kommunale Laanekasse af 1914", saalydende:

"1 Henhold til Lov Nr. 65 af 12. Marts 1915 er der under Navn af "Den midlertidige kommunale Laanekasse af 1914" oprettet en Laanekasse med det Formaal at yde Kommuner - Hovedstaden, Købstad-, Amts og Sognekommuner samt Handelspladser -

midlertidige Laan til Fuldførelse af allerede paabegyndte Arbejder, til Iværksættelse af særlig paakrævede Arbejder, til Arbejder, der særlig maatte tage Sigte paa at afhjælpe Arbejdsløshed, samt til Afhjælpning af en for vedkommende Kommune særlig vanskelig økonomisk Situation.

Ved kgl. Anordning af 7. Maj 1915 er der fastsat Vedtægt for Laanekassen.

Idet man iøvrigt med Hensyn til Vilkaarene for de Laan, som af Laanekassen ydes Kommunerne, henviser til fornævnte Lov og Vedtægt, bemærkes, at Kommunerne i de Forskrivninger, som bliver at udstede for Laanene, bl. a. maa indgaa paa følgende Betingelser:

- a. at der af det efter Forskrivningen skyldige Beløb af Debitor svares 5 pCt. i aarlig Rente;
- b. at Debitor som Bidrag til Laanekassens Administrationsudgifter skal udrede et halvaarligt Bidrag af 1/20 pCt. af det efter Forskrivningen skyldige Beløb;
- c. at Laanet tilbagebetales inden Udgangen af Aaret 1919;
- d. at Debitor, hvis Laanekassen ikke fuldt ud kan tilsvare sine Forpligtelser, er pligtig til sammen med de øvrige Kommuner, der har erholdt Laan af Laanekassen, efter Paakrav at indbetale en forholdsmæssig Del af det manglende Beløb, dog at en Kommune ingensinde er pligtig ud over det af den modtagne Laan med vedtægsmæssige Renter og Omkostninger at udrede mere end 6 pCt. af Forskrivningens Hovedstol;
- e. at Laanene er uopsigelige fra Laanekassens Side, men at derimod de laantagende Kommuner er berettiget til efter 4 Maaneders forudgaaende Varsel at gøre Afdrag paa deres Gæld eller ganske indfri denne;
- f. at der, saafremt Renter af Laanet, dettes Hovedstol eller andre Ydelser efter Forskrivningen ikke prompte erlægges ved Forfaldstid, i fornødent Fald kan foretages ekstraordinær Udskrivning og Paaligning i Kommunen til Dækning af Laanekassens Tilgodehavende.

Begæring om Laan maa indgives til Bestyrelsen for Laanekassen senest den 7. Juni 1915 og skrives paa dertil af Laanekassen udfærdigede Blanketter. Som Bilag til Laanebegæringen maa vedlægges et Uddrag af Kommunens Regnskab for Regnskabsaaret 1914-1915, hvortil Skemaer (forskellige for henholdsvis Købstad-, Amts- og Sognekommuner) ligeledes er udfærdigede af Laanekassens Bestyrelse. Det bemærkes, at Laanekassens Adresse er: Holmens Kanal Nr. 4, 1. Sal, København K. Indtil

videre træffes Bestyrelsens Formand eller hans Stedfortræder Tirsdag og Fredag Kl. 3-4 Em. og Sekretæren daglig mellem Kl. 10 og 11 Fm.

Det af Bestyrelsen bevilgede Laan kan først udbetales, naar vedkommende Kommunes overordnede Myndighed har meddelt fornøden Laanetilladelse. Laanet udbetales derefter kontant uden Afkorting, jfr. dog Vedtægtens § 9, mod Udstedelse af en af den samlede Kommunalbestyrelse underskrevet, paa Kommunens Bekostning behørig stempet Forskrivning forsynet med Attest fra Formanden for Kommunalbestyrelsen om, at Underskriverne udgør Kommunens Bestyrelse.

Med Hensyn til Erhvervelse af fornøden Laanetilladelse bemærkes, at Laanekassen, for saa vidt Købstæder og Amtskommuner angaar, vil søge Indenrigsministeriets Samtykke indhentet, uden at særligt Andragende herom er fornødent. For Sognekommunernes Vedkommende maa Kommunalbestyrelserne samtidig med, at Begæring om Laan indsendes, indgive særskilt Andragende til vedkommende Amdtsraad om Laanetilladelse. Amdtsraadene anmodes om derefter snarest muligt og under ét at meddele Laanekassens Bestyrelse, hvorvidt de fremkomne Begæringer om Laanetilladelse er bevilgede. Laanetilladelsen maa indeholde Samtykke til, at Kommunalbestyrelsen i den Forskrivning, der bliver at udstede for Laanet, forpligter sig til, saafremt Laanets Hovedstol, Renter eller andre Ydelser efter Forskrivningen ikke prompte erlægges ved Forfaldstid, i fornødent Fald at foretage ekstraordinær Udskrivning og Paaligning i Kommunen til Dækning af Laanekassens Tilgodehavende.

Saafremt Amdtsraadets Samtykke til Laanets Optagelse allerede er erhvervet, maa den herom fra Amdtsraadet modtagne Skrivelse vedlægges Laanebegæringen".

Formanden meddelte, at Budgetudvalget mente, at det ikke vilde være rigtigt ikke at overveje, om man skulde søge Laan hos den kommunale Laanekasse, idet det var muligt, at Pengeforholdene vilde blive endnu mere knebne efter Krigen. For sit Vedkommende mente Taleren, at man ikke skulde indlade sig med Laanekassen, fordi Tilbudet, som det fremgik af Cirkulæret, var ret daarligt. Man maa hellere søge at rejse Laan paa anden Maade. I hvert Fald kunde der i Øjeblikket ikke være Tale om andet end at sende en rent foreløbig Meddelelse til Laanekassens Bestyrelse om, at man muligvis senere vilde henvende sig til den. Udgangen af 1919 vilde rimeligvis være den alleruheldigste Tid at skulle tilbagebetale et Laan.

N. . Joh. Laursen fandt det ikke let at sige, hvad der var klogest. Han vilde gerne vide, om

Formanden havde nogen Mening om, hvorvidt det var muligt at komme paa det indenlandske Laanemarked, for det udenlandske var naturligvis lukket. Spørgsmaalet var nemlig, om Staten ikke allerede havde taget de disponible Midler hos de Selskaber, som plejede at yde Kommunerne Laan. Den kommunale Laanekasses Vilkaar var haarde, men muligvis kunde Terminen for Tilbagebetalingen forlænges ud over 1919.

Foranden ansaa det for muligt at skaffe et bedre Laan paa det indenlandske Marked.

Jakob Jensen mente det nødvendigt i Løbet af kort Tid at stifte et Laan. Man skulde snart i Gang med Opførelsen af en ny Skole, og skulde den elektriske Bane gennemføres, maatte de interesserede Kommuner selv skaffe de nødvendige Penge. Taleren henstillede at følge Formandens Forslag.

Marthin Hansen fandt den korte Laanetid mere afskrækkende end Renten og mente det tvivlsomt, om der kunde skaffes bedre Laan paa det hjemlige Marked.

Mousten var tilbøjelig til at tro, at man burde laane et mindre Beløb hos den kommunale Laanekasse.

Simonsen vilde finde det urigtigt helt at afvise Laanekassens Tilbud, selv om Betingelserne ikke var gode. Under alle Omstændigheder maatte man have et Laan inden 1919. Kunde Laanet faas paa anden Maade, var det godt, men det vilde være uheldigt, hvis Forsøget skulde glippe, inden Tidsfristen udløb. Det vilde derfor være heldigst at indsende et Andragende, da man vistnok ikke var pligtig at modtage Pengene, hvis man imens opnaaede et bedre Laan. Der maatte mindst laanes et Par Millioner, da der inden Udgangen af 1919 vilde blive adskilligt at bruge Penge til.

Jakob Jensen henstillede at følge Formandens Forslag. Det vilde være urigtigt at lade Lejligheden gaa unyttet bort. Mindre end paa et Par Millioner burde Laanet ikke være.

P. Petersen ansaa det for givet, at man paa det indenlandske Marked kunde faa et fordelagtigere Laan end hos Laanekassen.

Det vedtoges til Laanekassen at indgive et Andragende, hvori man forbeholder sig senere at søge Laan af Kassen til Beløb af 2 Million Kroner.

Uddrag fra byrådsmødet den 8. juli 1915 - side 8

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Udkast til Svarskrivelse til Bestyrelsen for "Den midlertidige kommunale Laanekasse",
saalydende:

"Efterat det er meddelt Byraadet, at der af "Den midlertidige kommunale Laanekasse af 1914" er tilstaaet Aarhus Kommune et Laan til Beløb 2400000 Kr., tillader man sig - under Henvisning til det ved Byraadets Besvarelse af 12. f. M. paa Spørgsmaal 3 paa Laanekassens Spørgeskema denne Sag vedrørende tagne Forbehold - at meddele, at Raadet fremdeles maa nære nogen Betænkelighed ved at modtage det fulde Laanebeløb i December Termin d. A., naar Laanet straks skal forrentes med 5 % p. a. Raadet tillader sig derfor at anholde om, at det maa blive taget under fornyet Overvejelse, eventuelt efter Forhandling med nogle af de paagældende Pengeinstitutter, der have bidraget til Tilvejebringelsen af Laanekassens Kapital, om der ikke maatte kunne indrømmes Aarhus Kommune andre Vilkaar for Laanets Aftagning, end de af Laanekassen fastsatte, hvorefter som anført hele Laanet skal modtages i førtskomm. ende December Termin.

Samtidig tillader man sig at forespørge, i hvilket Omfang Kommunen, naar Laanet eventuelt er modtaget af denne, maa anses forpligtet til at iværksætte de kommunale Arbejder, til hvis Udførelse Laanet er bevilget, jfr. Indledningen til Indenrigsministeriets Cirkulære af 11. Maj d. A. Da Kommunen ifølge samme Cirkulære er forpligtet til at tilbagebetale Laanet inden Udgangen af Aaret 1919, maatte det vel i og for sig hermed anses for givet, at Kommunen skulde være pligtig til at bringe samtlige de ommeldte Arbejder til Udførelse inden denne Frist. Og det er ogsaa blevet meddelt Byraadet, at Laanekassens Bestyrelse er af den Opfattelse, at saadan Forpligtelse paahviler Kommunen og eventuelt vil blive fordret opfyldt af Kommunen. En saadan ubetinget Forpligtelse mener Byraadet imidlertid ikke at kunne paatage sig, i hvert Fald ikke med Hensyn til enkelte af de paagældende Arbejder. Byraadet tillader sig derfor, forinden Laanet endelig akcepteres, at forespørge, hvorledes Laanekassens Bestyrelse stiller sig til dette Punkt, idet man kun skal tilføje, at der, som ogsaa udtrykkelig udtalt af Byraadet (ad Spørgsmaal 2 paa det forommeldte Skema), endnu ikke foreligger detaillerede Overslag over noget af de ommeldte Byggeforetagender, og at disse efter hele deres Karakter nødvendigvis maa tage flere Aar til deres Fuldførelse."

Formanden forelagde Udkastet og udtalte dernæst, at han efter nærmere Overvejelse var kommet til den Anskuelse, at det vilde være heldigst kun at afsende Skrivelsens første Del

og anmode om Forhandling saavel om det deri indeholdte som om de øvrige Vilkaar.

Mousten kunde slutte sig til den af Formanden foreslaaede Fremgangsmaade.

Simonsen syntes, at man lige saa godt straks kunde tage Laanet, i hvert Fald stemme derom, saaledes at man kunde se, hvem der vilde have Laanet og hvem ikke. Man burde ikke risikere at miste et Laan til 5 1/10 %. Dersom man kunde aftage Laanet efterhaanden, var Sagen ligetil, men det syntes jo ikke at kunne lade sig gøre, og man maatte saa udsætte sig for et Rentetab paa godt ½ %, altsaa ca. 5000 Kr pr. Million om Aaret. Dette var ganske vist beklageligt, men paa den anden Side vilde det være uforsvarligt at udsætte sig for at staa blottet for Penge. Laanet var udbudt for at hæmme Arbejdsløsheden, hvis der skulde blive Krise. Blev der ingen saadan, kunde der altsaa muligvis blive et Tab af 5000 Kr. pr. Million. Dertil indskrænkede Risikon sig. Kravet om at anvende Laanet til de opgivne Formaal spillede ingen Rolle, da man alligevel vilde komme til at udføre de nævnte Foranstaltninger. Skulde endelig Arbejdsløsheden ikke blive saa stor, at man mente det nødvendigt at tage fat paa Arbejderne, kunde man tilbagebetale Laanet med 4 Maaneders Varsel, men skulde der blive Krise, vilde det være aldeles nødvendigt at kunne skaffe Arbejde. Selv om Krigen snart skulde slutte, kunde der næppe ventes Bedring af Pengemarkedet, saa det vilde være ganske uforsvarligt at afvise Laanet. Det vilde endvidere være uforsvarligt at forhale Laanet, saaledes som Formanden i Virkeligheden foreslog. Dersom Krisen kom, vilde man let blive meget uheldigere stillet.

Mikael Johansen kunde tiltræde Formandens Forslag. Taleren havde kun stemt for Laanet med det Forbehold, at man kunde aftage det, efterhaanden som man fik Brug for det. Skulde Sagen afgøres i Dag, maatte Taleren derfor stemme imod.

Jakob Jensen anbefalede at lade Skrivelsens sidste Del udgaa. Man vilde sagtens kunne forhandle sig tilrette om Laanets Anvendelse. Tabet kunde man overse, men man kunde ikke overse, hvad man vilde føre Byraadet ud i ved ikke at modtage Laanet Taleren vilde derfor anbefale at modtage Laanet og forhandle om at aftage det efterhaanden. Uagtet Byraadet kom for sent med Laanebegæringen, havde man dog faaet en pæn Bevilling, men gjorde man nu yderligere Indsigelse, kunde man let bevirke, at Laanekassen intet vilde have med Byraadet at gøre.

Møller udtalte, at havde man først Pengene, vilde man maaske være tilbøjelig til at bruge dem til noget, der ellers kunde spares. Dersom der ikke blev Bedring i Pengeforholdene, vilde det netop være urigtigt at tage Laanet. Det første Par Aar havde man sikkert Penge

nok, og der var derfor ingen Grund til at tage Rentetabet. Selv om man senere, naar man fik Brug for Penge, skulde betale ½ % mere, vilde man dog ikke tage saa meget, som man nu var sikker paa ved at tage Laanet paa de tilbudte Vilkaar. Taleren vilde derfor anbefale Formandens Forslag. Skulde der stemmes nu, maatte Taleren stemme imod.

Formanden fandt det rigtigst at forlange ny Forhandling ikke alene af Hensyn til Laanets Aftagning, men ogsaa for, at man kunde forhøre sig lidt nærmere om Pengeforholdene.

Jakob Jensen var bange for, at Laanekassen skulde trække Bevillingen tilbage, ellers kunde han nok tiltræde Formandens Forslag.

Formanden mente, at der hurtigt kunde træffes en Beslutning, hvis Laanekassen skulde vise Tilbøjelighed til at tage Bevillingen tilbage.

Marthin Hansen troede ikke, det kunde gøre noget, om man modtog Laanet en Maaned før eller senere; man gik næppe Glip af det. Taleren savnede Oplysning fra Budgetudvalget om, hvor man tænkte sig at faa Penge til Laanets Tilbagebetaling om 5 Aar.

Formanden spurgte, om Hr. Marthin Hansen ikke kunde hjælpe Budgetudvalget med en lille Ide med Hensyn til Laanets Tilbagebetaling, da Budgetudvalget umuligt kunde have nogen Tanke derom nu.

Udkastet tiltraadtes, dog at sidste Del udgaar, og man i Stedet anmoder om mundtlig Forhandling saavel om det i Skrivelsen indeholdte som om de øvrige Vilkaar for Laanet.

Uddrag fra byrådsmødet den 2. september 1915 - side 5

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 93-1915)

Indstilling fra Budgetudvalget angaaende det af den midlertidige kommunale Laanekasse tilbudte Laan til Kommunen.

Udsattes i Henhold til Forretningsordenen.

Uddrag fra byrådsmødet den 13. september 1915 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

a. (J. Nr. 93-1915). Sagen angaaende Optagelse af et Laan hos den midlertidige kommunale Laanekasse af 1914 og

b. (J. Nr. 192-1915). Sagen angaaende Kommunehospitalets Udvidelse.

Der forelaa følgende Udkast til Skrivelse til Bestyrelsen for den kommunale Laanekasse:

"Ved Skrivelse af 24. Juli d. A. har Bestyrelsen meddelt Byraadet, at der af den midlertidige kommunale Laanekasses Midler vilde kunne ydes Aarhus Købstadkommune et Laan til Beløb 2400000 Kr. til Anvendelse i de i Skrивelsen angivne Øjemed, medens det Beløb, 600000 Kr., som Byraadet havde ansøgt om at maatte erholde som Laan til Anvendelse som Driftskapital, ikke har kunnet bevilges. Samtidig bar Bestyrelsen med Hensyn til Byraadets Ønske om, at Laanet først maatte komme til Udbetaling efter Udløbet af Regnskabsaaret 1915 -16 meddelt, at dette Ønske ikke kunde imødekommes, men at hele Laanet af Kommunen maa modtages i December Termin d. A.

De Vilkaar for Laanets Ydelse, som Raadet ved sin Ansøgning om Laanet mente at kunne gaa ud fra, ere saaledes noget ændrede. Under Hensyn hertil har Raadet maattet tage under fornyet Overvejelse, hvorvidt Laanet kunde akcepteres i Henhold til Bestyrelsens Tilbud, og er kommet til det Resultat, at man maa nære Betænkelighed derved, dels fordi Kommunen ved at modtage det hele Laan allerede i December Termin d. A. vilde lide et ikke ubetydeligt Rentetab, dels fordi man ved nærmere Overvejelse af de Foretagender, til hvis Iværksættelse Laanet skulde anvendes, ikke har ment at kunne paatage sig Forpligtelse til at bringe disse Foretagender til Udførelse inden det Tidspunkt, da Laanet skal tilbagebetales. Byraadet har i Henhold hertil ikke ment at kunne modtage det ommeldte Laan til disse Foretagenders Iværksættelse.

Samtidig er der imidlertid fra Byraadets Udvalg for Sygehusene fremkommet Forslag om, at den Ombygning af og de Tilbygninger til det herværende Kommunehospital, som allerede er paabegyndt, skulde fuldføres. Byraadet har allerede til disse Om- og Tilbygninger bevilget et Beløb af 408000 Kr., og af dette Beløb er der anvendt et Beløb af ca. 150000 Kr., som foreløbig er udredet af det af Kommunen i 1909 optagne Laan. Nu foreslaar Udvalget for Sygehusene, at der opføres en ny Bygning til Hospitalets medicinske Afdeling. Denne Bygning tilligemed forskellige i Forbindelse dermed staaende Arbejder vil medføre en Udgift til Beløb ca. 584000 Kr. Den hele Udvidelse og Ombygning af

Kommunehospitalet vil saaledes medføre en Udgift af ca. 1 Million Kroner.

Byraadet har under de nuværende vanskelige Forhold næret nogen Betænkelighed ved at bevilge en saa betydelig Sum som den, Udvalget nu har indstillet at anvende, særlig til Hospitalets medicinske Afdeling, som anført ca. 584000 Kr. Men denne Hospitalsafdeling er for Tiden midlertidig installeret i to til Hospitalet hørende Bygninger, der tidligere - indtil Marselisborg Hospital var opført - rummede Afdelingen for epidemiske Sygdomme. Den medicinske Afdeling virker da under meget uheldige Forhold og lider stærkt under Pladsmangel - Forhold, der ikke bør vedvare længere end højst nødvendigt. Byraadet er derfor gaaet ind paa at følge Sygehusudvalgets Forslag angaaende Opførelsen af en ny Bygning til den medicinske Afdeling, men kun under den Forudsætning, at den midlertidige kommunale Laanekasse vil tilstaa Kommunen det dertil fornødne Laan.

Byraadet tillader sig da at anholde. om, at der af Laanekassens Midler til Anvendelse i det ommeldte Øjemed maa blive udlaant til Kommunen et Beløb af 1 Million Kroner, nemlig dels til Fuldførelsen af de allerede bevilgede Arbejder ca. 258000 Kr., dels til Opførelsen af den ny medicinske Afdeling ca. 584000 Kr., dels til Dækning af det Beløb af ca. 150000 Kr., som er udredet af Laanet af 1909, men som man da vilde overføre til det nu eventuelt af Laanekassen tilstaaede Laan for at have den hele Udgift til Hospitalets Ombygning samlet paa dette Laan.

Med Hensyn til denne sidste Del af Andragendet tillader man sig endnu at bemærke, at der ikke, da man stiftede Laanet af 1909, var paaregnet at skulle anvendes nogen Del deraf, til Kommunehospitalets Udvidelse. Naar nu de allerede i dette Øjemed udredede Beløb ere førte til Udgift for det nævnte Laan, vil denne Ordning, hvis den skulde være endelig, medføre, at Kommunen maa opgive at bringe til Udførelse et eller flere af de Arbejder, hvortil Laanet af 1909 var tænkt anvendt. Det vil derfor ogsaa i denne Hensende være af Betydning, om Bestyrelsen nu maatte kunne bevilge den hele til Kommunehospitalets Udvidelse fornødne Sum en Million Kroner som Laan af Laanekassens Midler".

Formanden kunde i alt væsentligt henholde sig til sine Udtalelser i Mødet den 2. September. Det afgørende for ham var, at der ikke skete nogen væsentlig Standsning af Arbejdet med Kommunehospitalets Udvidelse, idet Forholdene ikke kunde vedblive at være, som de var. Taleren vilde derfor foreslaa, at man fortsatte med Arbejdet, saaledes at det kunde blive fuldført i nogenlunde normal Tid. Der var intet Beløb af Laanet af 1909 bestemt til Kommunehospitalets Udvidelse, men desuagtet havde man hidtil afholdt

Udgifterne deraf, og man kunde jo ogsaa afholde hele Udgiften deraf, men man vilde saa forbruge hele Resten af Laanet og komme til at staa uden Kassebeholdning. Derfor mente Taleren, at man burde søge at laane Pengene til Kommunehospitalets Udvidelse hos den kommunale Laanekasse. Det tidligere paataenkte Laan hos denne kunde man næppe modtage paa de tilbudte Vilkaar, men kunde Sagen ordnes, saaledes som af Taleren nu anført, kunde Vilkaarene ikke kaldes saa helt ringe i Øjeblikket. Ganske vist skulde Laanet tilbagebetales i 1919, og man maatte saa skaffe Penge andet Steds, hvad man iøvrigt ogsaa maatte i anden Anledning. Hvorledes Vilkaarene saa vilde blive, kunde naturligvis ingen vide. Taleren vilde da foreslaa, at man indsendte Andragende overensstemmende med det ovenfor aftrykte Udkast om at laane 1 Million Kr. hos den kommunale Laanekasse. Endvidere vilde Taleren foreslaa, at man besluttede at fortsætte Arbejderne ved Kommunehospitalets Udvidelse overensstemmende med de i Mødet den 14. Maj 1914 godkendte Planer og særlig at opføre den til den medicinske Afdeling bestemte Bygning samt iværksætte de i Sygehusudvalgets Indstilling under Nr. 2, 3 og 4 ommeldte Byggearbejder, at det til disse Byggearbejder anslaaede Beløb, 493960 Kr., med Fradrag af de til Indretning af et Apotek anslaaede 11000 Kr., altsaa til Rest 482960 Kr. samt til Inventar 65000 Kr. stilles til Udvalgets Raadighed, dog saaledes, at Udgiften fordeles med omtrent lige store Dele paa hvert af Aarene 1916, 1917 og 1918, at der senere tages Beslutning om, hvorvidt der bør indrettes et Apotek og at de under 5 og 6 i Udvalgets Indstilling ommeldte Havearbejder og Vejanlæg først bringes til Udførelse efter indhentet Erklæring fra Brolægningsudvalget.

Møller skulde ikke udtale sig nærmere om Laanet, da Formanden jo havde meddelt, hvad man i Budgetudvalget havde opnaaet Enighed om, men kun anbefale, at man laante 1 Million Kr. hos den kommunale Laanekasse til Hospitalets Udvidelse. Med Hensyn til den medicinske Afdeling var det jo et Kompromis, der blev foreslaaet, saaledes at man bevilgede Beløbet, men at Forslaget vedrørende Have- og Vejanlæg først skulde gaa til Brolægningsudvalgets Erklæring. Naar man sagde, at Udgiften skulde fordeles med omtrent lige store Beløb paa hvert af Aarene 1916, 1917 og 1918, var det af flere Grunde, men Meningen var, at Udvalget skulde bestræbe sig for at gøre Udgiften nogenlunde lige stor i hvert af de 3 Aar. Den medicinske Afdeling svarede ikke fuldt ud til Tiden, skønt Værelserne i sig selv var helt gode, men paa den anden Side maatte det ogsaa erindres, at man for Tiden ikke havde særlig gode Raad til større Udgifter. Da Taleren imidlertid skulde indrømme, at man ikke godt kunde standse det allerede paabegyndte Arbejde, vilde

han anbefale Byraadet at tiltræde den af Formanden foreslaaede Overenskomst.

Mousten bemærkede, at det ikke var uden stor Betænkelighed, at han var gaaet med til at fordele Arbejderne paa den anførte Maade, idet det sikkert vilde blive overordentlig vanskelig for Sygehusudvalget at indrette det saaledes, at der blev brugt lige meget hvert af de 3 nævnte Aar. Efter Hr Møllers Udtalelse om, hvad der mentes med Bestemmelsen, kom man vel dog nok ud over Vanskelighederne. Det var meget muligt, at man det første Aar ikke kunde anvende 1/3 af Beløbet, og at man de to næste Aar maatte anvende noget mere, men dette maatte man saa have Lov til. Ud fra denne Betragtning kunde Taleren anbefale Overenskomsten. Sygehusudvalget havde intet imod, at Forslaget vedrørende Have- og Vejanlæg gik til Erklæring af Brolægningsudvalget; Taleren var blot bange for, at det nævnte Udvalg vilde finde, at Sygehusudvalget paa dette Punkt havde været lovlig sparsommelig. Taleren var meget betænkelig ved kun at laane 1 Million, da man jo ikke vidste, hvilke Forhold man vilde komme til at staa overfor, men da Sagen stillede sig saaledes, at man kunde faa en Million eller slet intet, kunde Taleren ogsaa paa dette Punkt anbefale Formandens Forslag.

Formanden bemærkede med Hensyn til Udgiftens Fordeling over de 3 Aar, at der selvfølgelig ikke i 1916 kunde anvendes 1/3 af Beløbet, og at de 65000 Kr. til Inventar nødvendigvis maatte falde i Slutningen af Perioden. Bestemmelsen om, at Udgiften skulde fordeles med omtrent lige store Dele paa hvert af de 3 Aar, kunde derfor næppe volde Vanskeligheder.

Simonsen kunde under Hensyn til Forholdene og Stillingen i Byraadet anbefale at tiltræde Formandens Forslag. Det var ganske vist ikke, hvad Taleren mente, man burde have til Raadighed til uforudsete Forhold, saa Taleren kunde kun anbefale Forslaget, fordi der næppe kunde opnaas noget bedre. Dersom Byraadet kom til at staa i en uheldig Situation, maatte Ansaret lægges paa dem, der ikke vilde være med til at laane et større Beløb. Naar man nøjedes med at laane 1 Million, vilde der intet blive tilovers til at imødegaa uforudsete Forhold med i de kommende Aar, f. Eks. Arbejdsløshedskriser, hvilket der derimod vilde være blevet, hvis man havde fastholdt det bevilgede Laan paa 2400000 Kr. Da det imidlertid ikke var muligt at fastholde Anmodningen om at laane 2400000 Kr., og det, Formanden nu foreslog, dog i nogen Grad imødekom de nærmeste Krav, vilde Taleren mene, at man burde gaa med og derved holde et Arbejde i Gang, der ikke burde stoppes. Taleren forstod ikke, at man fra Elektricitetsværkets Side fandt det forsvarligt at gaa

Fremtiden i Møde uden at have sikret sig Penge til en mulig Udvidelse af Værket. I det hele taget maatte Taleren altsaa beklage, at man ikke fik et større Laan, men man maatte jo bøje sig for Forholdene. Flertallet skulde styre, og Mindretallet maatte nøjes med, hvad Flertallet vilde give.

Naar det saa gik i den rigtige Retning, kunde Taleren ikke anbefale andet end at gaa med.

Marthin Hansen glædede sig over, at det var lykkedes Formanden at faa de to store Grupper samlet om Forslaget, som ogsaa han gerne vilde støtte. Kommunen og Borgerne vilde sikkert være godt tjent med den foreslaaede Ordning.

Christensen var glad ved, at man dog naaede noget, men kunde have ønsket, at Belysningsudvalgets Formand havde sørget for at faa Laanet forhøjet med 400000 Kr. til Udvidelse af Elektricitetsværket. Man havde i 3 Fjerdingaar forhandlet om Levering af Elektricitet til Kalø Vig, men Leverancen kunde let gaa Aarhus forbi, hvis man skulde vente 3-4 Aar, inden man kunde overtage den, og det var der jo Mulighed for, naar man ingen Penge havde til den fornødne Udvidelse af Værket. Taleren vilde derfor gerne henstille, om man ikke kunde enes om at forhøje Laanet med de 400000 Kr., som vilde medgaa til Elektricitetsværkets Udvidelse. Man burde i det hele taget have set lidt mere stort paa denne Sag. Der var stor Arbejdsløshed i Byggefagene, og vilde man ikke skaffe Arbejde, hvad man jo kun kunde ved at laane et større Beløb, maatte man henvise de arbejdsløse til Hjelpe- og Arbejdsløshedskasserne. Det vilde sikkert være god Politik at holde saa mange Arbejder i Gang som muligt under Krigen. Naar denne var endt, og der blev Arbejde nok andre Steder, kunde man bedre holde igen.

Mikael Johansen havde ikke været med til det Kompromis, der fra flere Sider taltes om. Den Side, Taleren tilhørte, havde ikke faaet anden Indrømmelse, end at Indretningen af et Apotek blev udsat. Det maatte altsaa være Kompromisset.

Der taltes om Flertallet, men der var jo Flertal for Budgetudvalgets oprindelige Forslag. Iøvrigt var der aldeles intet fast Flertal i Byraadet. Det var ofte blevet sagt, at man havde været karrig overfor Sygehusvæsenet, og særlig, at det var den Side, Taleren tilhørte, som havde været karrig. Den Tale kunde Taleren ikke forstaa. Muligvis havde tidligere Tidens Sygehusudvalg forsømt Hospitalsvæsenet, men ikke det nuværende eller de senere Udvalg. I 1901 havde Udgiften til Hospitalsvæsenet været 40400 Kr. foruden Renterne, i Aaret 1904-05 63445 Kr. ligeledes uden Renter, i 1911-12 172942 Kr. inklusive Renter og i 1915-16 var budgetteret 368538 Kr. ligeledes inklusive Renter. Desuden var der brugt

henved 1 ½ Million til ny Hospitaler. Da Marselisborg Hospital blev bygget, sagde man, at man ikke i mange Aar behøvede at opføre ny Hospitaler, men desuagtet forlangte man nu midt under Krigen mange Penge i det Øjemed, skønt Forholdene ikke var daarligere end de fleste andre Steder. En Slægtning af Taleren havde saaledes faaet Besked paa at maatte vente 3 Uger for at kunne blive indlagt paa Fællesstue paa Rigshospitalet. Det var blevet meddelt Taleren, at Fattiggaardens Sygeafdeling slet ikke blev benyttet, uagtet den var meget god. Dersom det kneb saa meget med Hospitalsplads, som det blev sagt, kunde man dog benytte denne Sygeafdeling i Stedet for at sende Patienterne til Kommunehospitalet. Det var vist meget tvivlsomt, om Laanekassen bevilgede det nu foreslaaede Laan paa, 1 Million, da en stor Del af Beløbet jo var brugt, og Hensigten jo var, at Laanene skulde bruges til ny Arbejder. Iøvrigt kunde Hospitalsudvidelsen godt være fuldført uden Laan, hvis det endelig skulde være. Der var derfor i og for sig øjere Grund til at laane til Udvidelse af Elektricitetsværket. Der var ikke noget at sige til, at Lægerne forlangte. Hospitalet saa fuldkomment som muligt, men Byraadet maatte ogsaa se paa Kommunens finansielle Stilling, og Lægerne kunde vel ogsaa have en Opfattelse som Læger, en anden som skatteydende Borgere. Talerens Parti vilde gerne gaa med til at udvide Hospitalet, dog ikke til at indrette et kommunalt Apotek, men ønskede kun Arbejdet udsat, til Krigen var til Ende, og da Udvidelsen jo ikke kunde blive færdig før i 1920, var det ret ulorstaeligt, at man ikke fra alle Sider havde kunnet enes om denne Ordning.

Simonsen skulde overfor Hr. Mikael Johansen bemærke, at de 11000 Kr. til Apoteket selvfølgelig ingen afgørende Rolle havde spillet ved de Forhandlinger, som havde ført til Kompromisset. Naar man fra anden Side absolut ikke vilde have de 11000 Kr. med nu, saa havde Taleren, skønt han meget ønskede et kommunalt Apotek indrettet, ikke fundet Anledning til at nægte at tage, hvad der kunde naas. Det var beklageligt, at de 11000 Kr. ikke kom med, thi de vedrørte den eneste Post, der kunde siges at indbringe Kommunen Penge. Kommunens Apotekerregning blev i Aar paa næppe under 25000 Kr., saa man vilde ved at indrette et Apotek til 11000 Kr., utvivlsomt kunne sparo mindst en halv Snes Tusinde Krdner om Aaret.

Møller bemærkede, at man havde Penge nok til at udvide Elektricitetsværket med et Stærkstrømsanlæg. Det paa Laanet af 1909 opførte Beløb til Elektricitetsværkets Udvidelse var ikke blevet brugt, saa naar man nu laante til Kommunehospitalets Udvidelse, og de til elektriske Indlæg udlaante Penge og Kasernens Salgssum indgik, saa havde man de nødvendige Midler. Elektricitetsværket burde udvides, og man fik nok Overenskomst

med Kalø Vig i Stand. Der var ganske vist nogen Arbejdsløshed i Byggefagene, men til Gengæld var der maaske Mangel paa Arbejdskraft i andre Fag, saa der var en Mulighed for, at de arbejdsledigede fra Byggefagene kunde gaa over til andet Arbejde. Efter Talerens Overbevisning kunde der langt fra spares 10000 Kr. aarlig ved at indrette et kommunalt Apotek, idet Administrationen vilde blive uforholdsmæssig stor i Forhold til Omsætningen. Til Hr. Simonsens Udtalelse om, at Flertallet skulde styre, vilde Taleren hævde, at der var ikke noget absolut Flertal i Byraadet.

Mousten fandt det ganske meningsløst at udsætte Udvidelsen til efter Krigen. De to Ting havde absolut intet med hinanden at gøre. De af Hr. Mikael Johansen nævnte Tal, gav intet korrekt Billede af Forholdene, idet Hr. Johansen det ene Øjeblik kun nævnte det rene Tilskud, men det andet baade Tilskud og Renter og Afdrag og det tredje hele Bruttoudgiften.

N. Joh. Laursen havde opfattet det saaledes, at alle var enige om, at Hospitalet skulde udvides, kun havde man været uenige om, hvor lang Tid Arbejdet skulde tage. Saa vidt Taleren skønnede, var der i Virkelighed heller ikke paa dette Punkt stor Uoverensstemmelse mellem det foreliggende og det tidligere Forslag, hvorfor Taleren meget vel kunde stemme paa Formandens Forslag. Dersom man laante en større Sum, paatog man sig Forpligtelse til at bruge den til de opstillede Formaal i Laaneperioden, hvilket næppe vilde være heldigt. I det hele taget burde man være forsigtig med at binde Kommunen til større begæringen. Man vilde sikkert komme til at fortryde den foretagne Vending; men naar der ikke kunde opnaas Enighed om det oprindelige Laan, maatte man tage det, der kunde naas. Skønt Hr. Møller mente, man havde Penge til Udvidelse af Elektricitetsværket, vilde man dog vist komme til at lede efter disse Penge. Hr. Møller havde selv været med til at sætte en Del af de Penge i elektriske Anlæg, og man var nu i den Forlegenhed, som Taleren den Gang forudsagde vilde komme. Da Elektricitetsværket sidst blev udvidet, havde Taleren tilraadet at indrette et Stærkstrømsanlæg, men Hr. Møller havde været derimod. Nu vilde Hr. Møller have Stærkstrømsanlæg, og saa maatte Pengene skaffes baade dertil og til adskilligt andet, men man fik dem næppe paa saa gode Vilkaar, som den kommunale Laanekasse tilbød. Naar Hr. Mikael Johansen ankede over Fattigvæsenet, skulde han henvende sig til Hr. Carl Laursen og Frk. Thomsen.

Møller maatte erindre Hr. Christensen om, at man, da der første Gang var tale om at laane, tænkte sig Vilkaarene helt anderledes, end de blev; navnlig tænkte man sig den Gang et

Laan paa 20 Aar og til 4 ½ %, og at Pengene kunde bruges til andet end det, de var opført til.

Mikael Johansen havde ikke anket over Fattigvæsenet, men kun spurgt, om det var sandt, at dets Sygeafdeling ikke blev benyttet.

Carl Laursen bemærkede, at man kunde ikke sige, at Fattiggaardens Sygeafdeling ikke blev benyttet; noget andet var, at den nok kunde benyttes mere, end den blev. Der var paa denne Afdeling Plads til 40 Patienter, men der laa som oftest kun ca. 20. Forhaabentlig vilde Udvalgets Henvendelse til Overlægen om at benytte Afdelingen noget mere blive taget til Følge.

Jakob Jensen spurgte, om Hr. Mikael Johansen ønskede, at Byens Borgere skulde indlægges paa Fattigvæsenets Sygestue.

Simonsen kunde tænke sig, at Fattigvæsenets Sygeafdeling var saa elendig, at Lægerne ikke vilde lade den benytte.

Carl Laursen vilde anmode Hr. Simonsen om at komme ud paa Fattiggaarden og se, hvorledes Sygestuerne var, saa vilde han sikkert finde det fuldt forsvarligt at bruge dem.

Det vedtoges at optage et Laan i den midlertidige kommunale Laanekasse til Beløb 1000000 Kr. paa de med Hensyn til tidligere tilbudte Laan tilbudte Vilkaar. - Derefter vedtog Byraadet at fortsætte Arbejderne ved Kommunehospitalets Udvidelse overensstemmende med de ved Raadets Beslutning af 14/5 1914 godkendte Planer og særlig at opføre den til den medicinske Afdeling bestemte Bygning samt iværksætte de i Sygehusudvalgets Indstilling under Nr. 2, 3 og 4 ommeldte Byggeforetagender, at det til disse Byggeforetagender anslaaede Beløb 493960 Kr. med Fradrag af de til Indretning af et Apotek anslaaede 11000 Kr., altsaa til Rest 482960 Kr., samt til Inventar 65000 Kr. stilles til Udvalgets Raadighed, dog saaledes, at denne Udgift fordeles med omtrent lige store Dele paa hvert af Aarene 1916, 1917 og 1918, at der senere tages Beslutning om, hvorvidt et Apotek bør indrettes, og at de under 5 og 6 ommeldte Havearbejder og Vejanlæg først bringes til Udførelse efter indhentet Erklæring fra Brolægningsudvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 14. oktober 1915 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 93-1915)

Skrivelse af 6. Oktbr. 1915 fra den midlertidige kommunale Laanekasse af 1914 om, at der bevilges Aarhus Kommune det ansøgte Laan paa 1 Million Kroner.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 11. november 1915 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 93-1915)

Indenrigsministeriets Samtykke til Optagelse af Laanet paa 1 Million Kroner hos den kommunale Laanekasse.

Toges til Efterretning.

